



VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Lapset, nuoret ja koronakriisi

Lapsistrategian koronatyöryhmän arvio ja esitykset lapsen oikeuksien toteuttamiseksi –
kooste esityksistä



Voimavarojen turvaaminen

- Koronakriisin jälkihoidossa on huolehdittava riittävästä voimavaroista lasten, nuorten ja perheiden palveluiden ja toimeentuloturvan toteuttamisessa. Niihin on varmistettava riittävät voimavarat niin valtion, kuntien kuin tulevien hyvinvointialueiden talousarvioissa.
- Julkisen talouden mahdolliset sopeuttamistoimet koronakriisin jälkihoidossa toteutetaan niin, ettei toimilla heikennetä lasten ja nuorten hyvinvointia ja oikeuksien toteutumista.



Yhteistyö kansalaisyhteiskunnan kanssa

- Kansalaisjärjestöjen toiminnan rahoittaminen on varmistettava kestäväällä ja pitkäjänteisellä tavalla, ja se tulee turvata myös vuoden 2021 jälkeen. Koronan jälkihoidossa on turvattava lapsi- ja perhejärjestöjen ja erityisryhmiin kuuluvia lapsia ja perheitä edustavien järjestöjen voimavarat monikanavaisen lapsi- ja perhetyöhön ja lapsen oikeuksien edistämiseen. Tämä tulee toteuttaa osana valtakunnallista sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitusta. Samalla järjestöjen autonomiaa suunnata saamaansa rahoitusta nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä lisätään. Tämä sisältyy myös Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus -raportin suositukseen.
- Lasten ja perheiden palvelujen ja sosiaaliturvan valmisteluun osallistetaan lapsi-, nuoriso- ja perhejärjestöjä, mukaan lukien erityisryhmiin kuuluvia lapsia ja perheitä edustavat järjestöt.
- Koronakriisin ensi vaiheessa vuonna 2020 luodut hyvät uudet ja joustavat yhteistyökäytännöt kootaan ja dokumentoidaan niiden juurruttamiseksi ja levittämiseksi (esim. THL:n Innokylä).
- Järjestöjen yhteistyö hyvinvointialueiden ja kuntien kanssa tulee turvata sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen toimeenpanossa.



Lasten ja nuorten oikeuksia koskeva koulutus

- Lasten ja nuorten oikeuksia koskevaa koulutusta on lisättävä perus- ja täydennyskoulutuksessa kaikilla koulutusasteilla. On varmistettava, että kaikilla lasten ja nuorten kanssa työskentelevillä ja heitä koskevia päätöksiä valmistelevilla ja tekevillä on riittävä lasten ja nuorten oikeuksia koskeva osaaminen.



Tietojen keruu, analysointi ja hyödyntäminen päätöksenteossa

- Lapsi- ja perhepolitiikan kehittämiseksi ja koronaepidemian kaltaisten kriisien ratkaisemiseksi on yhdistettävä väestökysely- ja rekisteritietoa sekä asiantuntijoiden kokemuseräistä tilannetietoa yhteiskunnallisen päätöksenteon tueksi. Tuotetun tiedon avulla voidaan tunnistaa varhaisia tuen tarpeita ja hyvinvoinnin riskitekijöitä lasten elämänkulun eri vaiheissa. Tietoa lasten ja nuorten sekä lapsiperheiden hyvinvoinnista tulee hyödyntää niin kunnissa, alueilla kuin kansallisella tasolla palvelujen kohdentamisessa ja ohjauksessa, sekä erilaisten interventioiden, toimenpideohjelmien ja politiikkatoimien vaikuttavuuden ja muutosten arvioinnissa niin lyhyellä kuin pidemmällä aikavälillä.
- Lapsilta ja nuorilta itseltään on kerättävä kokemustietoa ikätasoon sopivilla menetelmillä. Haasteita liittyy pienimpien lasten kokemuksiin, kun tieto välittyy vanhempien kautta, sekä haavoittuvassa asemassa oleviin, jotka saattavat jäädä tiedonkeruiden ulkopuolelle.



Tietojen keruu, analysointi ja hyödyntäminen päätöksenteossa (jatk.)

- Valtakunnallisen tietopohjan rakentumista tukemaan tulee määritellä kansallinen kokonaisseurannan viitekehys. Paikalliselta ja alueelliselta tasolta kertyvä tieto tukee kansallisen kokonaiskuvan muodostumista lapsen oikeuksien toteutumisesta. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että myös haavoittuvassa asemassa olevista lapsista ja nuorista sekä pienistä, alle kouluikäisistä lapsista saadaan kattavasti tietoa. Viestintää ja uutisointia toteutettaessa huolehditaan siitä, että lapset ja nuoret voivat saada tietoa käyttämällään kielellä mukaan lukien suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli sekä selkokieli.
- Eri tahoilla kerätyn tiedon hyödyntämistä tulee edistää yhteisen tilannekuvan mahdollistamiseksi. On kehitettävä hajallaan työskentelevien asiantuntijoiden tehokkaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen tapoja, jotka mahdollistavat lapsen oikeuksien toteutumista edistävien toimien kehittämisen ja uudistamisen.



Tietojen keruu, analysointi ja hyödyntäminen päätöksenteossa (jatk.)

- Sosiaali- ja terveystietojärjestelmän uudistamisen yhteydessä tulee kehittää lapsia ja nuoria koskevien asiakastietojen rakenteistamista ja hyödyntämistä seurannan ajantasaisena tietovarantona. Palveluiden (muun muassa sosiaali- ja terveystietopalvelut, koulutus, vapaa-ajan palvelut) saatavuus ja tukitoimien alueellinen sekä kielellinen tasavertaisuus varmistetaan.
- Datataloutta ja digitaalisia tietovarantoja koskevassa kehitystyössä ja niitä koskevissa hankkeissa ja strategioissa on huomioitava lasten ja nuorten erityisasema. Lasten ja nuorten yksityisyyden suojaan on kiinnitettävä erityistä huomiota ja lasten ja nuorten pääsy oikeuksiinsa myös digitaalisissa ympäristöissä tulee varmistaa.



Lapsiin ja nuoriin kohdistuvien vaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi

- Koronakriisin jälkihoidossa on tehtävä systemaattista lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin kohdistuvien vaikutusten arviointia. On varmistettava vaikutusten arviointi eri vaiheissa (ennakkoarviointi ja jälkiarviointi sekä tarpeen mukaan prosessiarviointi). Arviointien tekemistä varten tarvitaan lisää informaatio-ohjausta, kuten koulutusta ja tukimateriaaleja. Huolehditaan, että arvioinnit perustuvat riittävän laajaan ja mahdollisimman laadukkaaseen tietopohjaan. On myös huolehdittava lapsilta, nuorilta ja heidän vanhemmiltaan kerättävän tiedon hyödyntämisestä arvioinneissa. Koronakriisin aikana on tehty lapsille, nuorille ja perheille useita kyselyitä, joiden tuottamaa tietoa on syytä koota systemaattisesti ja hyödyntää päätöksenteon tukena.
- Lapsiin, nuoriin ja perheisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinneissa on kiinnitettävä erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin, nuoriin ja perheisiin. Mahdollisia tulevia poikkeus- ja häiriötilanteita varten laaditaan ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointimalli, jossa huomioidaan myös lapset ja nuoret. Tämä vahvistaa perus- ja ihmisoikeuksien toteuttamista ja päätöksenteon läpinäkyvyyttä sekä vahvistaa tietoisuutta päätösten laaja-alaisista vaikutuksista.



Lapsiin ja nuoriin kohdistuvien vaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi (jatk.)

- Koronakriisin jälkihoidossa lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi ulotetaan myös talousarviopäätöksiin (lapsibudjetointi). Lasten ja nuorten oikeuksien näkökulma on syytä tuoda esille talousarvioehdotusten perusteluteksteissä. Lasten ja nuorten oikeuksien toteutuminen on varmistettava riittäväillä voimavaroilla.



Oikeus tulla kuulluksi ja saada tietoa

- On kehitettävä uusia digitaalisia kanavia lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamiseksi. Digitaalisissa menetelmissä on varmistettava menetelmien saavutettavuus ja erilaisten lapsiryhmien mahdollisuus osallistua.
- Lasten ja nuorten omia näkemyksiä ja kokemuksia on selvitettävä ja kerättyä tietoa on hyödynnettävä päätöksenteossa. Lapsia ja nuoria on kuultava inklusiivisesti eikä kuulemista tule sivuuttaa vedoten poikkeusoloihin.
- Kriisin aikana saatua tietoa lapsilta ja nuorilta on hyödynnettävä toiminnan ja päätöksenteon tukena kriisin aktiivisessa hoidossa sekä myöhemmin jälkihoidossa. Lisäksi on varmistettava lasten ja nuorten yhdenvertainen mahdollisuus saada tietoa poikkeusoloista ja koronakriisistä.
- Viestinnässä on huomioitava kattavasti lapset ja nuoret. Viestinnän on oltava saavutettavaa lasten ja nuorten käyttämällä eri kielillä ja siinä on turvattava suomalaista tai suomenruotsalaista viittomakieltä sekä selkokieltä käyttävien lasten ja nuorten tiedonsaanti. Lapsille tärkeistä asioista, kuten harrastustoiminnan tilanteesta poikkeusolojen aikana, on viestittävä selkeästi ja yhdenvertaisesti lapsille ja nuorille sopivalla tavalla.



Syrjinnän ja eriarvoisuuden torjunta

- Lasten ja nuorten syrjinnän ja eriarvoistumiskehityksen torjuminen vaatii riittäviä ja riittävän pitkäaikaisia tukitoimia. Syrjinnän ja eriarvoisuuden torjunta otetaan koronakriisin jälkihoidossa keskeiseksi tavoitteeksi.



Koronakriisin vaikutuksista lasten, nuorten ja vanhempien mielenterveyteen

- Mielenterveysstrategian toimeenpanoa tulee vahvistaa systemaattisesti.
- Lapsiperheitä tukevia sosiaali- ja terveydenhuollon ja koulun peruspalveluita on vahvistettava ja tarjottava yksilöllistä, perhekohtaista ja ryhmämuotoista apua. Poikkeustilanteissa kotiin tulevan avun merkitys korostuu osalle perheistä. Esimerkiksi kotipalvelun kautta saatava lastenhoitoapu on tärkeää.
- Lapsen oman mielipiteen ja tuen tarpeiden selvittämiseksi tulee tehdä yhteistyötä eri palveluiden kesken. Mikäli löytyy viitteitä vanhemman tai muun perheenjäsenen toimintakyvyn merkittävästä laskusta tai psyykkisestä oireilusta, on välittömästi käynnistettävä riittävät tukitoimet koko perheelle, vanhemmuutta tukien. On varmistettava, että myös poikkeustilanteissa psyykkistä sairautta kokevien perheiden erityisen tuen tarve selvitetään eikä psyykkisesti sairastavien tuki katkea.
- Tarvitaan universaalia, lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa mielenterveyttä vahvistavaa työtä. Matalan kynnyksen ennaltaehkäiseviin palveluihin on resursoitava riittävästi voimavaroja. Opiskeluhooltoon tulee saada sitova mitoitus ja varhaiskasvatuksessa on lisättävä mielenterveyttä vahvistavaa työtä.



Koronakriisin vaikutuksista lasten, nuorten ja vanhempien mielenterveyteen (jatk.)

- On vahvistettava perusterveydenhuollossa työskentelevien ammattilaisten mielenterveysosaamista, sillä mielenterveystaitojen merkitys korostuu kriisitilanteessa. Jokaisella varhaiskasvatuksen, koulun, nuorisoalan ja harrastustoiminnan aikuisella tulee olla ymmärrystä ja osaamista tukea lapsen mielen hyvinvointia arjessa.
- On lisättävä resursointia verkossa toteutuvalle, kynnyksettömälle, anonyymille ja maksuttomalle järjestöpohjaiselle lasten ja nuorten mielen hyvinvointia tukevalle työlle.
- Työpaikalla on oltava joustavia käytäntöjä työn ja perheen yhteensovittamiseksi. Tämä on tärkeää myös työssäkäyvien mielenterveysomaisina toimivien vanhempien kannalta.
- Parisuhdeongelmien hoitoon myös mielenterveyspalveluissa on panostettava koronakriisin jälkihoidon aikana.
- Etäpalveluiden mahdollisuudet ja rajoitteet psykososiaalisen tuen tarjoamisessa ja hoidossa on avoimesti tiedostettava ja huomioitava. Julkisen sektorin palveluiden ohella on olennaista varmistaa, että järjestöillä on jatkossakin voimavaroja ylläpitää matalan kynnyksen palveluja.



Koronakriisin vaikutuksista lasten, nuorten ja vanhempien mielenterveyteen (jatk.)

- Lasten, nuorten ja vanhempien nopea pääsy psykososiaalisten interventioiden piiriin on varmistettava.
- Mielenterveys- ja neuropsykiatrista kuntoutusta on voitava jatkaa myös poikkeustilanteissa.



Vammaiset lapset ja nuoret

- Koronakriisi on aiheuttanut palveluvajetta vammaisille lapsille ja nuorille ja heidän perheilleen. Kriisin jälkihoidossa on pidettävä huolta, että kuntien säästöpainet eivät lisää entisestään vammaisten lasten ja perheiden kuormitusta ja palveluvajetta. Poikkeusolojen jälkeiseen kasvaneeseen palvelutarpeeseen on varauduttava ja vastattava. Vammaisia lapsia ja nuoria sekä heidän perheitään on kuultava ja heidän näkemyksensä otettava huomioon koronatilanteen jälkihoidossa.
- Kuntien kriisisuunnitelmissa sekä myös vammaisten lasten ja nuorten palvelusuunnitelmissa ja kuntoutussuunnitelmissa on varauduttava poikkeustilanteisiin ja niiden aiheuttamiin kiireisiin palvelutarpeisiin. Palveluiden joustavuutta on lisättävä: on oltava valmius myöntää nopeammin uusia palveluita tai tarkistaa niiden määrää tai järjestämistapaa tilanteen sitä vaatiessa.
- Ennaltaehkäiseviin palveluihin tulee panostaa riittävästi, jotta lapsia ja perheitä ei poikkeusoloissakaan tarpeettomasti joudu raskaampien ja kalliimpien korjaavien palveluiden piiriin.



Vammaiset lapset ja nuoret (jatk.)

- Sosiaalityöhön, kuten yksilöllisten palvelutarpeiden kartoittamiseen ja päätöksentekoon, on varattava riittävät resurssit. Määräajat eivät saa ylittyä, ja kiireellisiin palvelutarpeisiin tulee vastata riittävän nopeasti. Moniammatillista ja sektoreita ylittävää yhteistyötä on tiivistettävä, jotta palvelut voidaan suunnitella ja järjestää niin, että koko perheen tilanne pystytään ottamaan huomioon.
- Koronakriisin aikana on kehitetty ja otettu käyttöön hyviä käytäntöjä palveluissa. Hyvät käytännöt, kuten etätulkkaus, tulee säilyttää ja käyttää niitä joustavasti jatkossakin perinteisten palveluiden järjestämistapojen rinnalla.
- Kaiken vammaisten lasten ja nuorten perusoikeuksien rajoittamisen (esimerkiksi asumisyksiköissä) tulee perustua selkeään ja tarkkarajaiseen lainsäädäntöön. Epidemiatilanteesta johtuvia rajoituksia voidaan määrätä vain tartuntatautilain nojalla ja sen mukaisten edellytysten täytyessä.
- Oppimisen tukea tarvitsevien lasten opetusjärjestelyihin tarvitaan joustavuutta ja yksilöllisesti räätälöityjä ratkaisuja. Poikkeustilanteesta aiheutuneiden oppimisvajeiden paikkaamiseen varmistetaan riittävät tukitoimet.



Vammaiset lapset ja nuoret (jatk.)

- Etäopetusratkaisuja tulee kehittää vammaisten lasten ja nuorten opetuksen avuksi ja täydentäjäksi. Riittävästä ja yksilöllisestä oppimisen tuesta ja toimivista välineratkaisuista on huolehdittava kaikissa opetuksen järjestämistavoissa. Etäopetuksessa tulee järjestää koulunkäynninohjaajien tuki sekä etäpalveluna että lähitukena. Etäopetusratkaisut eivät saa vaarantaa inklusioperiaatteen toteutumista. Koulutiloihin, etenkin avoimiin oppimisympäristöihin, tulisi tehdä tarvittavat muutokset, jotta koulunkäynti olisi sekä fyysisesti että sosiaalisesti mahdollisimman turvallista ja kouluympäristö tukisi kaikkien lasten oppimista.
- Hoitoon pääsyn yhdenvertaisuutta tulee vahvistaa ja hoidonrajausten tekemisestä vain elämän loppuvaiheessa (eikä syrjivästi esimerkiksi vammaisuuden perusteella) tulee säätää tarkemmin. Kuntien ja sairaanhoitopiirien on varauduttava huolehtimaan vammaisten lasten ja nuorten asianmukaisesta huolenpidosta ja hoidosta sekä annettava selkeää tietoa näistä asioista. Koronatilanteesta johtuvaa hoitovajetta on ehkäistävä esimerkiksi välttämällä terveydenhuollon aikojen siirtämistä.



Vammaiset lapset ja nuoret (jatk.)

- Vammaisten lasten ja nuorten perheiden korona-ajan toimeentulovaikeuksiin on löydettävä väliaikaisen epidemiatuen kaltaisia sitä yhdenvertaisemmin kaikille tarvitseville perheille kohdentuvia ratkaisuja. On harkittava myös jonkinlaista korvausta toistaiseksi esimerkiksi epidemiatuen ulkopuolelle jääneille perheille, joiden toimeentuloon vammaisesta läheisestä korona-aikana kotona huolehtiminen on tehnyt merkittävän heikennyksen. Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta edellytti, että väliinpuotoajiksi jääneiden lisätuen tarve selvitetään pikaisesti.
- On varmistettava, että vammaisille lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen annettavia palveluita ja etuuksia koskeva tiedotus ja neuvonta on selkeää, saavutettavaa, riittävää ja ajantasaista. Tietoa ja materiaalia on oltava saatavilla ja helposti löydettävissä sekä molemmilla kansalliskielillä (myös selkokielellä) että vähemmistökielillä. Tiedotus ja neuvonta sekä tulkkaus tarpeen mukaan lähi- tai etäpalveluna ovat systemaattisesti saatavilla. Myös läheisten rooli vammaisten lasten ja nuorten tiedonsaannin tukemisessa on huomioitava.



Viittomakieliset lapset, nuoret ja vanhemmat

- Koronakriisin jälkihoidossa on varmistettava ajantasainen ja saavutettava tiedonsaanti viittomakielisille lapsille, nuorille ja heidän perheilleen. Digitaalisten järjestelmien kehittämisessä (mm. Kanta-palveluissa) on huomioitava myös viittomakieliset. Palveluissa on voitava ilmoittaa helposti sekä äidinkieli että tulkkauksen tarve. Opastusta omien tietojen päivittämiseen tulee antaa viittomakielellä.
- Viittomakielen käyttö varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on turvattava viittomakieltä käyttäville lapsille myös poikkeustilanteissa. Yhteydenpidossa perheisiin on kehitettävä saavutettavia vaihtoehtoja.
- Koronatilanteen aikana etäyhteyksiä hyödyntävä opetus on kehittynyt ja viittomakielen etätulkkaukseen on luotu uusia työtapoja. Etäyhteyksiä hyödyntävät hyvät käytännöt tulee jalkauttaa koko maahan ja niitä tulee hyödyntää myös normaalioloissa. Tällä voidaan kaventaa alueellisia eroja ja lieventää lasten yksinäisyyttä ja syrjäytymisen riskejä.



Lastensuojelun asiakkaana olevat lapset ja nuoret

- Lastensuojelun ja lapsiperhepalveluiden turvaamiseksi lastensuojelun sosiaalityöhön sekä kunnan, järjestöjen ja yksityisten palvelun tuottajien lapsi- ja perhepalveluihin tulee resursoida riittävästi, jotta kasvavaan palvelun tarpeeseen pystytään vastaamaan.
- Tietopohjan vahvistamiseen ja tiedolla johtamiseen panostamiseksi lastensuojelusta tulee saada paremmin ajantasaista tilasto-, seuranta-, ja tutkimustietoa ja tämän kerääminen on resursoitava kansallisella tasolla niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä.
- Lastensuojelun kansallisen tason kehittämistyön resursointi ja joustavoittaminen on tärkeää. Monialaiseen yhteistyöhön tulee panostaa ja kriisitilanteessa tukea tulisi räätälöidä enemmän asiakkaiden tarpeiden mukaan.
- Kriisitilanteessa tarvitaan yhtenäistä ja selkeää kansallisen tason ohjausta ja viestintää. Ohjauksen tarve on konkretisoitunut erityisesti sijaishuollossa, mutta tarve koskee koko lastensuojelua.



Lapset, joiden vanhempi on vankilassa

- Koronarajoitukset ja niiden vaikutukset vankien lapsiin ja vankeihin tulee arvioida ja varautua sen perusteella vastaaviin kriisitilanteisiin jatkossa. Vankien lapset tulee tunnistaa haavoittuvaksi ryhmäksi, joka tarvitsee erityistä tukea.
- Poistumislupaharkinnassa tulee arvioida tilannetta lapsen edun näkökulmasta eikä kategorisesti olla myöntämättä poistumislupia. Karanteenin kaltaisia olosuhteita noudatettiin vankiloissa tilanteissa, joissa vanki kävi laitoksen ulkopuolella siviilitöissä/opiskelemassa/terveydenhuollon tutkimuksissa/muista vastaavista syistä (erillinen asuinrakennus tai 14 vrk ”karanteeni”). Samanlainen linjaus olisi voitu tehdä poistumisluvissa lasten tapaamisen vuoksi.
- Toteutettaessa laajamittaisia rajoituksia tai sellaisia rajoituksia/muutoksia, joilla on suora vaikutus lapsiin, myös lapsille tulee antaa kohdennettua tietoa.
- On kehitettävä palautekanava vankien läheisiä varten. Kanavan kautta myös lapset voisivat antaa palautetta. On tärkeä huolehtia siitä, että vankien lapset voivat tuoda ajatuksiaan ja kokemuksiaan esiin.



Lapset, joiden vanhempi on vankilassa (jatk.)

- Alle kouluikäisten lasten etätapaamisten järjestämiseen tulee laatia ohjeet. Ohjeet on hyvä laatia Risen ja järjestöjen yhteistyönä.
- Toimivaltuuksia perheosastolle sijoitettuihin lapsiin kohdistuvista rajoituksista tulee selvittää.



Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevat nuoret

- Työpajoilla toteutettavat etäpalvelut tulee mahdollistaa myös jatkossa. Esimerkiksi etävalmennusta tulee laajentaa ja sen tulee olla mahdollista myös jatkossa. Lisäksi tulee valmistella mahdollisia muutoksia lainsäädäntöön, kuten kuntouttavaa työtoimintaa koskevaan lakiin, jotta etänä tarjottu tuki mahdollistuisi.
- Nuorille tarkoitettujen digitaalisten tukipalvelujen jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet tulee resursoida riittävästi, ja esimerkiksi palvelupolkua anonymista chat-tuesta pitkäkestoisempaan nuorten lähiyhteisöjen tukeen tulisi kehittää. Nuorten ongelmiin tarttumiseksi tarvitaan erilaisia auttamisen keinoja ja ympäristöjä, jotta voidaan varmistua, että tukea saavat myös ne, jotka jäävät usein verkkoauttamisen ulkopuolelle erilaisista syistä (mm. monikulttuuriset nuoret ja perheet, yhteiskunnan palvelujärjestelmän katveeseen jäävät nuoret).



Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevat nuoret (jatk.)

- Työpajojen starttivalmennusta tulee lisätä. Työpajojen matalimman kynnyksen palvelua, starttivalmennusta, on kehitetty vastaamaan arjenhallintaan sekä mielenterveys- ja päihdeongelmiin liittyviin tuen tarpeisiin. Työpajojen starttivalmennusta tulee lisätä, jotta voidaan tarjota nuorten tarpeisiin vastaavaa kokonaisvaltaista elämännhallinnallista tukea.
- Etsivän nuorisotyön rahoitusta on lisättävä ja siirrettävä kokonaisuudessaan budjettipohjaiseksi. Poikkeustilassa haasteellisessa asemassa olevien nuorten tilanteet ovat entisestään vaikeutuneet ja ongelmat kasautuneet. Etsivä nuorisotyö tarvitsee pysyvän rahoituslisäyksen, jotta haavoittuvassa asemassa olevat nuoret saavat tarvitsemansa tuen kuntien taloudellisesta tilanteesta riippumatta.



Saamelaislapset, -nuoret ja -perheet

- On tärkeää huomioida saamelaisten asema alkuperäiskansana, kuin myös valtion ja muun julkisen vallan velvollisuudet huolehtia saamelaisten oikeuksien toteutumisesta myös poikkeustilanteessa. Koronapandemian aiheuttamat haasteet saamelaislasten, -nuorten ja -perheiden hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen liittyen tulee selvittää, ja sen perusteella ryhtyätarvittaviin toimenpiteisiin.
- On varmistettava, että saamelaisilla alkuperäiskansana on mahdollisuus ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan myös poikkeusaikoina. Mahdollisuudet kulttuuriperinnön ylläpitoon on turvattava. Koronan jälkihoidossa on tärkeää ottaa huomioon hyväksi havaitut digitaaliset toimintamuodot ja turvata resurssit toiminnan jatkamiseksi.
- On kehitettävä uusia työkaluja ja menetelmiä saamelaisnuorten yhteiskunnallisen osallistumisen ja vaikuttamisen edistämiseksi. On myös arvioitava, miten olemassa olevien yleisten kuulemismenetelmien ja -työkalujen käyttöä voidaan tehostaa ja kehittää.



Saamelaislapset, -nuoret ja -perheet (jatk.)

- Tietoa saamelaislasten ja -nuorten omista kokemuksista koronakriisin aikana on koottava yhteen. Saamelaislaisten ja -nuorten näkemyksiä on kuultava koronan jälkihoidossa ja kerättyä tietoa on hyödynnettävä toiminnan ja päätöksenteon tukena kriisin jälkihoidossa.
- Saamenkielisten lasten ja nuorten näkökulmasta erityisen haastavaa on ollut se, ettei tieto ole ollut heille saavutettavassa muodossa. Koronakriisin jälkihoidossa on varmistettava, että viestintää ja uutisointia toteutettaessa huolehditaan siitä, että saamelaislapset ja -nuoret voivat saada tietoa omalla kielellä ja heille saavutettavin tavoin.
- Saamelaisnuoret ovat kokeneet viestinnän valtion matkustusrajoituksista paikoin puutteellisina mm. sen suhteen, minkälaisissa tilanteissa rajanylitys on ollut sallittua, kun kyse on saamelaisen kulttuurin ylläpidosta, perinteisistä elinkeinoista tai duodjiin käytettävän materiaalin hankinnasta. Poikkeustilanteessa tiedotuksen merkitys korostuu, sillä oikeaa tietoa on oltava saatavissa oikea-aikaisesti, saamen kielilain velvoitteiden mukaisesti ja saavutettavuus huomioon ottaen.



Romanilapset, -nuoret ja -perheet

- Romanilapset, -nuoret ja -perheet ja heidän tarpeensa on otettava vahvemmin huomioon sekä koronakriisin jälkihoidossa että laajemmin kaikessa lapsia, nuoria ja perheitä koskevassa politiikassa.
- Romaniväestöä koskevan syrjinnän (mukaan lukien rakenteellinen syrjintä) ehkäisemistä on vahvistettava.



Maahanmuuttotaustaiset lapset, nuoret ja perheet

- Koronatiedotusten kielivalikkoa tulee laajentaa.
- Lapsiperhepalveluissa tulee ottaa huomioon erikielisten perheiden tarpeet. Huomioidaan rekrytoinneissa kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus. Nimetään monikielisestä tiedotuksesta ja verkostotyöstä vastaava.
- Maahanmuuttoviraston käsittelyprosesseja on tehtävä sujuvammaksi ja tilojen käyttöä suunniteltava pitäen silmällä mahdollisia olosuhdemuutoksia asiakastyössä.
- Vastaanottokeskuksiin tulee laatia poikkeustilasuunnitelma muun muassa majoituksen järjestämisen osalta.
- Perheenyhdistämisen osalta ja esimerkiksi parisuhdeperusteisen oleskeluvan osalta matkustusrajoitusten ehdottomuutta tulee lieventää.



Maahanmuuttotaustaiset lapset, nuoret ja perheet (jatk.)

- Paperittomille lapsiperheille on tärkeää taata oikeus koronatesteihin ja -hoitoon. On myös selvitettävä, miten testitulosten tiedonanto toteutetaan ja tarvittava eristys positiivisen testituloksen jälkeen turvallisesti järjestetään.
- Omakielisten järjestöjen ja kuntien yhteistyötä tulee vahvistaa.



Sateenkaarilapset ja -nuoret

- Sateenkaarilasten ja -nuorten hyvinvointi on turvattava koronakriisin jälkihoidossa. Transnuorten tilanteeseen tulee kiinnittää erityisesti huomiota. Lasten ja nuorten on saatava riittävästi tukea ja apua julkisista palveluista. Myös kansalaisjärjestöjen toimintaedellytykset sateenkaarilasten ja -nuorten tukemiseen ja auttamiseen on turvattava.
- On turvattava riittävät resurssit sateenkaarilasten ja -nuorten mielenterveyden tukemiseen. Varmistetaan, ettei heidän pääsynsä sote-palveluihin viivästy.
- On vahvistettava sateenkaarilasten ja nuorten luottamusta siihen, että heidän ihmisoikeuksistaan ja hyvinvoinnistaan huolehditaan huomioimalla sateenkaarilapset ja -nuoret paremmin tulevissa lainsäädännön uudistuksissa. Huolehditaan, että sukupuolen moninaisuutta koskevat lainsäädäntöhankkeet vastaavat perus- ja ihmisoikeussäätelyä ja ne saatetaan loppuun ilman viivästystä.



Lasten ja nuorten suojelu väkivallalta

- Koronakriisin jälkihoidossa on edelleen tarpeen tehdä monialaista ehkäisevää työtä vanhemmuuden ja parisuhteen tukemiseksi, kuritusväkivallan ehkäisemiseksi ja myönteisten kasvatuskäytäntöjen edistämiseksi. Riittävästä ehkäisevästä universaaleista palveluista ja niiden saatavuudesta huolehtiminen, turvakotipaikkojen ja myös nuorten avunsaannin varmistaminen ja niiden saatavuudesta viestiminen koko maan alueella on välttämätöntä. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan eri ikäisten uhrien (ml. väkivallan todistaminen) aseman parantaminen, väkivallan varhainen tunnistaminen, riittävät avopalvelut, helposti ja viivettä saatavilla oleva monikanavainen ja poikkihallinnollinen tuki ja auttaminen ovat keskeisiä toimenpiteitä. Lisäksi tarvitaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvan väkivallan (ml. seksuaaliväkivalta) esiintyvyyden selvittämistä ja tutkimusta, jotta tukea ja palvelua osataan resursoida sekä kohdentaa varhain ja oikea-aikaisesti eikä lapsiin kohdistuva väkivalta jää lasten kanssa työskenteleviltä ammattilaisilta huomaamatta.
- Korona-aika on lisännyt lasten ja nuorten digitaalisen median käyttöä, mistä johtuen riski joutua erityisesti seksuaaliväkivallan (ml. häirintä ja houkuttelu) uhriksi on kasvanut. Lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ehkäisemiseksi lapsia tulee opastaa ja seurata Internetin käytössä. On huolehdittava turvataito- ja mediakasvatuksesta ja varmistettava lapsiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin liittyvän viranomaistoiminnan tehokkuus ja saatavuus.



Lasten ja nuorten suojelu väkivallalta (jatk.)

- Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelman 2020–2025 (Korpilahti ym./STM 2019) johdonmukaisen ja tavoitteellisen, monialaisessa yhteistyössä tehtävän toimeenpanon tärkeys korostuu näissä muuttuneissa oloissa entisestään. Koronakriisin vaikutukset tulee huomioida myös valmisteilla olevassa Lanzaroten sopimuksen (88/2011) toimeenpanosuunnitelmassa.



Lasten ja nuorten läheis- ja vertaissuhteet

- Koronakriisin aiheuttamat poikkeusolot ovat näkyneet monien ennaltaehkäisevien ja parisuhteita tukevien palvelujen tarpeen lisääntymisenä. Monet perheet jäivät perhepalvelujen keskeytyessä tai viivästyessä keväällä 2020 tarvitsemansa avun ja tuen ulkopuolelle. Parisuhteita ja perheitä tukevat palvelut on jatkossa turvattava poikkeuksellisissakin olosuhteissa niin, että perheet saavat tarvitsemansa tuen. Perheasioiden sovitteluun ja muihin sovittelupalveluihin on varmistettava riittävät resurssit.
- Laitoksissa sekä asumisyksiköissä noudatettavia käytäntöjä on kehitettävä, jotta niissä asuvien lasten ja nuorten perhe-elämän suoja ja yhteydenpito läheisiin voivat toteutua ennakoitavalla ja yhdenvertaisella tavalla.
- Lapsen tapaamisoikeuden varmistamiseksi epidemiatilanteessa on selvitettävä lapsen saattajapalvelun toteuttamista.
- Lastensuojelun sijaishuollossa olevien lasten yhteydenpito läheisiin on turvattava myös mahdollisten poikkeusolojen aikana



Lasten ja nuorten läheis- ja vertaissuhteet (jatk.)

- Kansainvälistä adoptiota odottavien lasten asema on monessa suhteessa epävarma kriisin ja erilaisten kansainvälisten ja kansallisten rajoitustoimien vuoksi. Keskusviranomaisten yhteistyötä on jatkettava, jotta lasten asema ei heikentyisi tai vaarantuisi kriisin mahdollisesti jatkuessa.
- Poikkeusolojen vaikutukset kohdistuvat kaiken kaikkiaan eri tavoin eri asemassa oleviin lapsiin, nuoriin ja perheisiin. Perheiden palveluissa ja lasten ja nuorten vertaissuhteita tukevassa toiminnassa on huomioitava hyvinvoinnin polarisoituminen ja mahdolliset haavoittuvuutta lisäävät tekijät.



Varhaiskasvatus ja koulutus

- Varhaiskasvatuksen tuki kotona olleiden lasten vanhemmille poikkeuksellisissa oloissa koettiin tärkeäksi. On varmistettava, että varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen ammattilaisten yhteydenpito vanhempiin ja lapsiin poikkeusolojen ja häiriötilanteiden aikana toteutuu. Perheille tulee tarjota heidän tarvitsemaansa tukea myös varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen osalta. Lisäksi maahanmuuttotaustaisten lasten vanhemmille suunnatun viestinnän ymmärrettävyys tulee varmistaa.
- Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kaivattiin ohjeistusta ja tukea niiden toteuttamiseen poikkeuksellisissa oloissa. Selkeät etukäteislinjaukset helpottavat ja tukevat varautumista poikkeusoloihin. Poikkeusoloihin ja häiriötilanteihin joutumista tulee ennakoida riittävästi. Varhaiskasvatuslakiin ja esiopetuksen osalta perusopetuslakiin on kirjattava säännökset poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin varautumisesta.
- Varhaiskasvatuksessa lasten mahdollisuudet saada tarpeidensa mukaista yksilöllistä tukea vaihtelevat huomattavasti asuinkunnasta riippuen. Koronakriisi on lisännyt lasten tuen tarpeita. Kolmiportaista tukea vastaava tuki on otettava käyttöön myös varhaiskasvatuksessa mahdollisimman pian.



Varhaiskasvatus ja koulutus (jatk.)

- Sosiaali- ja terveydenhuollon tukea, kuten perheneuvolan ja lastensuojelun palveluita varhaiskasvatuksessa, tulee vahvistaa ja laajentaa.. Esiopetuksessa vahvistetaan oppilashuollon tukea.
- Koronatilanteen ja sen aiheuttamien poikkeuksellisten järjestelyiden vaikutuksista ei ole vielä kattavia selvityksiä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen osalta. On turvattava riittävät voimavarat tutkimuksiin ja selvityksiin sekä oltava valmiudet tehdä niiden perusteella tarvittavat toimenpiteet.



Perusopetus ja toisen asteen koulutus

- Etäopetusvaiheen aikana on syntynyt oppimis- ja hyvinvointivajeita, joita on paikattava vielä pitkään. On varmistettava riittävät voimavarat esi- ja perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa oppimisen ja osaamisen tuen vahvistamiseen. On panostettava oppimisen yleiseen tukeen, tehostettuun tukeen ja erityiseen tukeen, jotta poikkeusoloista aiheutuneita vaikutuksia voidaan lieventää.
- Oppilas- ja opiskelijahuoltoa on vahvistettava. Opiskeluhuollon saatavuuden varmistamiseksi tarvitaan sitovat henkilöstömitoitukset. On huolehdittava, että oppilaat ja opiskelijat saavat varhaista tukea mielenterveyden ongelmiin.
- Koronakriisi on vaikuttanut nuorten tulevaisuususkoon ja toiveikkuuteen liittyen opintoihin ja työelämään sijoittumiseen. Opinto-ohjausta ja valmentavaa koulutusta on lisättävä koulutuksen nivelvaiheissa. Tähän liittyy sekä oppivelvollisuuden laajentaminen toiselle asteelle että uusi vuonna 2022 käyttöön otettava tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA). Siinä yhdistetään perusopetuksen lisäopetus, lukiokoulutukseen valmistava koulutus ja ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus. Nivelvaiheissa on tiivistettävä myös monialaista oppilas- ja opiskelijahuoltotyötä.



Perusopetus ja toisen asteen koulutus (jatk.)

- Toisen asteen koulutuksen alkuvaiheessa opiskelijoiden elämäntilannetta on huomioitava kokonaisvaltaisemmin, ja oppimisen vaikeuksiin ja oppimistaitoihin liittyvää tukea on kehitettävä sekä ammatillisessa koulutuksessa että lukioissa.
- Poikkeusoloihin ja häiriötilanteihin joutumista tulee ennakoida riittävästi. Perusopetuslakiin, lukiolakiin, lakiin ammatillisesta koulutuksesta ja oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin sekä opetussuunnitelmien perusteisiin on kirjattava säännökset poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin varautumisesta. Esimerkiksi opiskeluhuollon yhteisöllisestä ja yksilöllisestä tuesta sekä kodin ja koulun yhteistyöstä on huolehdittava myös poikkeusoloissa.
- Lapset ja nuoret olivat eriarvoisessa asemassa etäopetusjakson aikana, koska heidän valmiutensa sekä heidän vanhempiansa mahdollisuudet ja valmiudet tukea koulunkäyntiä vaihtelivat merkittävästi. Jos etäopetusvaihe toteutuu uudelleen, digitaaliset välineet ja oppimisympäristöt ja niiden käytön tuki tulee turvata yhdenvertaisesti kaikille. Kaikkien oppilaiden yksilölliseen ja monipuoliseen tukemiseen on oltava riittävät valmiudet ja voimavarat. Esimerkiksi maahanmuuttotilanteissa oppilaille ja opiskelijoille sekä heidän huoltajilleen suunnatun viestinnän ymmärrettävyys tulee varmistaa.



Perusopetus ja toisen asteen koulutus (jatk.)

- Koronatilanteen ja sen aiheuttamien poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden vaikutuksista ei ole vielä kattavia selvityksiä muun muassa kouluikämyttömyyden osalta. On turvattava riittävät voimavarat tutkimuksiin ja selvityksiin sekä oltava valmiudet tehdä niiden perusteella tarvittavat toimenpiteet.



Lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja terveyspalvelut

- On varmistettava riittävä lasten, nuorten ja perheiden perustason sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus, jotta tuen tarpeet havaitaan ajoissa ja voidaan tarjota apua. Kevään aikana syntynyt hoitovaje on purettava viipymättä, jotta ongelmien kasautuminen ja vaikeutuminen sekä erityispalveluiden tarve saadaan pysäytettyä.
- Hoitovajeen purkaminen yhdistettynä uusiin koronatehtäviin sekä työskentely entistä vaikeampien ongelmien kanssa on johtanut lasten, nuorten ja perheiden palveluissa toimivan henkilöstön ylikuormittumiseen. On turvattava riittävät henkilöstöresurssit ja tuettava lapsia, nuoria ja perheitä auttavan henkilöstön jaksamista.



Lasten ja nuorten vapaa-aika ja harrastukset

- Koronakriisi on monin tavoin heikentänyt lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia. Harrastustoiminnalla on osoitettu olevan lasten ja nuorten hyvinvointia suojaava vaikutus. Koronakriisin hoidossa on tärkeää varmistaa, että lasten ja nuorten harrastustoiminta jatkuu. Tehokkain keino on tuoda lasten ja nuorten harrastuksia koulujen ja varhaiskasvatuksen yhteyteen. Tämä toteutetaan vahvistamalla koulun kerhotoimintaa ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa sekä tuomalla järjestöjen ja seurojen toimintaa kouluille.
- Suomen harrastamisen mallin toteutuksessa kunnat velvoitetaan järjestämään harrastusmahdollisuudet niin, että osallistumiseen ei vaikuta perheen varallisuus. Lisäksi mielekkäiden vapaa-ajan toimintojen suunnittelutyössä kootaan yhteen universaalien pärjäävyyttä kartoittavien keskustelujen kautta syntynyt ymmärrys alueen lasten ja nuorten pärjäävyyttä vahvistavista toimista. Tämä ymmärrys tuodaan dialogiseen prosessiin paikallisesti alueen yhteisötoimijoille, kuten järjestöille, yhdistyksille, nuorisotoimelle ja seurakunnille toiminnan suunnittelun pohjaksi. Pärjäävyyttä vahvistavat tekijät selvitetään systemaattisesti jokaisen lapsen ja nuoren kohdalla. Lisäksi lapset ja nuoret otetaan luovaan yhteistoimintaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.



Lasten ja nuorten vapaa-aika ja harrastukset (jatk.)

- Korona-aikana olisi tärkeää rakentaa nuorille ja nuorten kanssa uudenlaisia vapaa-ajan ympäristöjä, joissa kiinnitetään erityistä huomiota toisista välittämiseen ja myötäelämiseen poikkeusjärjestelyjen aikana, myös etänä. Suurena haasteena on, miten pystymme mahdollisten rajoitustenkin aikana vahvistamaan lasten ja nuorten uskoa tulevaisuuteen ja vuorovaikutusta välittävien aikuisten ja vertaisten kanssa sekä mahdollistamaan sen, että lapset ja nuoret kokevat elämässä iloa, huolettomuutta ja hauskaa olemista ja tekemistä kavereiden kanssa.
- Nuorten vapaa-aikaan ja harrastuksiin liittyvät tarpeet eroavat pienempien lasten tarpeista ja onkin tärkeää, että se huomioidaan erillisenä kokonaisuutena. Keskeistä on tarttua koronakriisin aikana nuorissa heränneisiin pelkoihin ja tulevaisuuden kysymyksiin.
- Koronakriisin aikana kehittyneitä uusia digitaalisia harrastamisen ja yhdessä olemisen toimintatapoja tulisi kehittää edelleen. Harrastamisen Suomen mallin paikallista toteuttamista mahdollisimman täysipainotteisesti koronaepidemian aiheuttamassa uudessa normaalissa tulisi tukea lapset ja nuoret osallistaen.
- Lastenkulttuurikeskuksille tulisi osoittaa valtiolta pikaisesti tukitoimia kiinteiden kulujen kattamiseksi ja toiminnan jatkon turvaamiseksi.



Lapsiperheiden riittävä toimeentulo

- Lapsiperheköyhyyden lisääntyminen on estettävä suuntaamalla lisätukea perheille esimerkiksi ylimääräisten lapsilisäerien avulla. Erityistä huomiota on kiinnitettävä yksinhuoltajaperheiden asemaan sekä niiden perheiden asemaan, joissa on kolme tai useampia lapsia tai joissa on erityistä huolenpitoa vaativa lapsi. Erityisiä toimia tarvitaan myös pienten lasten perheiden osalta, sillä köyhyyden tiedetään olevan erityisen vahingollista pienen lapsen kehitykselle.
- Lapsilisien ostovoiman jälkeenjääneisyys on korjattava. Samalla lapsilisän ja toimeentulotuen suhdetta tulee korjata niin, että lapsilisän korotus parantaisi myös toimeentulotukea saavien perheiden tilannetta.
- Lapsiperheköyhyyden torjuminen on asetettava sosiaaliturvauudistuksen yhdeksi päätavoitteeksi. Perusturvan tasoa tulee nostaa. Koska lapset eivät yleensä ole itse toimeentuloetuuksien saajia, lasten toimeentulon turvaamistapoja tulee analysoida ja parannuksia tulee tarpeen mukaan kohdistaa mm. huoltajuuteen perustuvaan tukeen, kuten eri etuuksien lapsikorotuksiin. Muutoksissa tulee myös huomioida erilaiset perhemuodot.



Lapsiperheiden riittävä toimeentulo (jatk.)

- Sosiaaliturvaetuuksien ohella köyhyyteen vaikuttavat myös mm. verotus, työelämää ja työllistämistä koskevat toimet ja koulutus. Näillä alueilla on systemaattisesti arvioitava vaikutuksia lapsiperheiden toimeentuloon. On vältettävä lapsiperheköyhyyttä lisääviä päätöksiä. Sosiaali- ja terveystalvelujen kohdentamista toimeentulovaikeuksissa oleville perheille tulee parantaa kunnissa ja tulevilla hyvinvointialueilla.



Työn ja perheen yhteensovittaminen

- Lastenhoito on varmistettava vanhempien työnteon aikana, jotta niin etätyössä kuin työpaikalla työskentelevät vanhemmat pystyvät keskittymään työhönsä. Pienille koululaisille on järjestettävä riittävästi aamu- ja iltapäivätoimintaa ja varhaiskasvatuspalveluiden on vastattava perheiden tarpeita. Myös vuorohoidon saatavuus on turvattava vanhempien työssäkäynnin mahdollistamiseksi.
- Työpaikkoja tulee kannustaa joustotyöajan hyödyntämiseen työn ja muun elämän yhteensovittamisen tukena. Työpaikoilla on selvitettävä, mitkä työtehtävät ja toimenkuvat soveltuvat uuden työaikalain mahdollistamaan joustotyöaikaan. Työpaikalla tulee laatia yhteisiä, avoimia pelisääntöjä toimintatavoista joustotyöajan käyttöön ja siinä tarvittavaan tukeen. Työpaikkojen tulee tarjota etätyön rinnalla mahdollisuutta työskennellä turvallisesti työnantajan tiloissa.



Pandemia ja ilmastokriisi uhkaavat maailman lapsia

- Suomen tulee pitää kiinni kansainvälisten sitoumusten mukaisesta tavoitteesta käyttää 0,7 % bruttokansantulosta (BKTL) kehitysyhteistyöhön sekä ohjata 0,2 % BKTL:sta tukena vähiten kehittyneille maille.
- Suomen on tuettava erityisesti kansalaisyhteiskunnan ja järjestöjen toimintaa koronakriisiin vastaamiseksi. Tämä on usein tehokkain tapa vastata kriisiin paikallisesti.
- Suomen tulee priorisoida sellaista korona-apua, joka torjuu kriisin vaikutuksia lapsiin. Näitä ovat sosiaaliturva, koulutus, seksuaali- ja lisääntymisterveys, haavoittuvien ryhmien kuten tyttöjen ja vammaisten lasten tilanne ja suojelu, yhteisöperustaisten lastensuojelujärjestelmien vahvistaminen sekä psykosiaalinen tuki lapsille ja huoltajille sekä vanhemmuuden tukeminen.



Pandemia ja ilmastokriisi uhkaavat maailman lapsia (jatk.)

- Pandemian vahinkojen korjaamisessa on toimittava niin, että samalla vahvistetaan valtioiden ja yhteisöjen kykyä selvitä ilmastokriisistä. Esimerkiksi sosiaaliturvajärjestelmiä, kuten lapsilisiä on mahdollista käyttää äkillisiin kriiseihin vastaamisessa, jos ne on suunniteltu oikein.
- Suomen on arvioitava ja kehitettävä ihmisoikeusperustaista kehitysyhteistyötään ottamalla käyttöön lapsivaikutusten arviointi ennen rahoituspäätöstä, tai esimerkiksi maastrategian hyväksyntää sekä osana vaikutusten arviointia loppuevaluaatioiden yhteydessä.



VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Koko julkaisu saatavissa osoitteessa:

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-674-7>